

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยแรงงูใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายอัยการในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแรงงูใจในการปฏิบัติงาน
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงูใจ
3. ประวัติความเป็นมาขององค์กรอัยการ
4. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานอัยการในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงูใจในการปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยได้รวบรวม แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของแรงงูใจ

คำว่า “แรงงูใจ” หรือ Motivation ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้
ชูศักดิ์ เจนประ โคน (2541 : 8) ให้ความหมายว่า แรงงูใจ หมายถึง สภาวะใด ๆ ก็ตาม ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาโดยมีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน เพื่อให้งานดำเนินไป
สู่เป้าหมายที่วางไว้ และมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด

สมพร สุทัศน์ย์ (2542 : 29) ได้ให้ความหมายของแรงงูใจว่า หมายถึง การงูใจเป็นการ
กระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้น หรือมีแรงงูใจในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ พฤติกรรม
ทางสังคมและพฤติกรรมการทำงาน โดยเฉพาะในองค์กรผู้นำมีหน้าที่โดยตรงในการงูใจ
ให้ผู้ร่วมงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะมนุษย์จะทำงานเต็มความสามารถหรือไม่
นั้น ขึ้นอยู่กับความเต็มใจ กระตือรือร้นในการทำงาน การงูใจเป็นเรื่องสนองความต้องการ
ที่ทำให้บุคคลเกิดแรงงูใจ

ละมุล นุตรา (2552 : 29) ให้ความเห็นว่าการงูใจเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิด
การเริ่มต้น (Initiate Starting), ชักนำ (Directing) และค้ำจุนพฤติกรรม (Sustain, Maintaining)

เพื่อให้เกิดความพึงพอใจทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เป็นพลังกระตุ้นให้มนุษย์ได้แสดงพฤติกรรม
การทำงานให้มุ่งสู่เป้าหมาย หรือหลีกเลี่ยงจากสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544 : 254) ได้ให้ความเห็นว่า แรงจูงใจ คือ ภาวะ
หรือองค์ประกอบที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาอย่างมีจุดมุ่งหมาย
เพื่อไปสู่จุดหมายที่ตนเองต้องการหรือผู้ทำการชักจูงกำหนด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542 : 106) ให้ความหมายว่า การจูงใจ หมายถึง
การที่บุคคลได้รับการกระตุ้น ให้แสดงพฤติกรรมในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีพลัง
มีคุณค่า มีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจเต็มใจ ความพยายามหรือพลังภายใน
ตนเอง รวมทั้งการเพิ่มพูนความสามารถที่จะทุ่มเทในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ตามความต้องการและสร้างความพึงพอใจสูงสุด

ดิน ปรัชญาพหุทธิ (2542 : 393) ได้ให้ความหมายว่าการจูงใจ หมายถึง วิธีการ
หรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในด้านของความหนักเบา คุณสมบัติ และทิศทาง
ของพฤติกรรมมนุษย์ เงื่อนไขดังกล่าวนี้ รวมถึงเงื่อนไขที่เกิดจากสภาพแวดล้อม บุคคลปฏิกิริยา
ระหว่างสภาวะแวดล้อมกับบุคคลนั้น ส่วนทิศทางหมายถึง การกระทำ หรือ พฤติกรรม
ของมนุษย์ที่แสดงออกมาเพื่อวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความต้องการ

เสนาะ ดิยาวี (2543 : 208) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจคือความเต็มใจที่จะทุ่มเท
ความพยายามอย่างเต็มที่ในงานขององค์การบรรลุเป้าหมาย โดยมีเงื่อนไขว่าการทุ่มเทนั้น
เพื่อตอบสนองความต้องการของคนคนนั้น การจูงใจเป็นเรื่องของการทำงานในองค์การ
แต่ในอีกความหมายหนึ่ง การจูงใจเป็นพลังที่กระตุ้นพฤติกรรม กำหนดทิศทางพฤติกรรม
และมีลักษณะเป็นความมุ่งมั่นอย่างไม่ลดละไปยังเป้าหมายหรือสิ่งจูงใจนั้น ดังนั้นการจูงใจ
จึงประกอบด้วย ความต้องการ (needs) พลัง (Force) ความพยายาม (Effort) และเป้าหมาย (Goal)

ลัดดา กุลนามันท์ (2544 : 8) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัย
หรือสาเหตุที่ทำให้บุคคลใช้พลังงาน ไปเพื่อจุดมุ่งหมายที่ปรารถนา ซึ่งจะแสดงออกในรูปของ
พฤติกรรมที่จะตอบสนองความต้องการของตน พฤติกรรมที่แสดงออกเกิดจากปัจจัยเดียว
หรือหลายปัจจัยก็ได้ แต่อย่างไรก็ดีแรงจูงใจของมนุษย์จะอยู่บนพื้นฐานของความต้องการ

สุนิตา ปัตตานี (2546 : 12) ให้ความเห็นว่า แรงจูงใจ หมายถึง การที่บุคคลได้รับการ
กระตุ้น จากสิ่งเร้าแล้วทำให้เกิดพลังที่แสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อจะนำไปสู่จุดประสงค์
ของตนเองหรือปัจจัยต่างๆ ที่เป็นพลังและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งแรงจูงใจนี้
อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกันก็ได้

อนิวซ์ แก้วจางง์ (2550 : 206) ได้อธิบายไว้ว่า การจูงใจเป็นการสร้างแรงขับ หรือแรงผลักดันเพื่อกระตุ้น หรือชักจูงให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงาน ทั้งในหน้าที่และความรับผิดชอบ หรือไม่ใช้หน้าที่ และความรับผิดชอบให้เป็นผลสำเร็จ

มนัส บุญวงค์ (2537 : 37) อธิบายว่าแรงจูงใจที่ได้ผล มี 2 อย่าง คือ สิ่งจูงใจ ที่เฉพาะเจาะจง ได้แก่สิ่งจูงใจด้านวัตถุ เช่น เงิน สิ่งของ ที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน เป็นการชดเชยหรือเงินรางวัลที่ได้ปฏิบัติงานมาอย่างดี และสิ่งจูงใจที่เป็น โอกาสของบุคคล ซึ่งมีใช้วัตถุ เช่น การมีเกียรติ อำนาจ สิ่งจูงใจที่ดั่งใจ เช่น ความภาคภูมิใจ

แมคเคลแลนด์ (Maclelland 1985 : 590 ; อ้างถึงใน ละมุด บุตรา. 2552 : 30) ให้คำนิยาม ของแรงจูงใจว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งสำหรับจุดมุ่งหมายขั้นพื้นฐานตามแรงกระตุ้น ตามธรรมชาติ ซึ่งจะเกี่ยวกับพลังงานการเปลี่ยนแปลง และการเลือกแสดงพฤติกรรม

บอลเลส (Bolles. 1967 : preface ; อ้างถึงใน สุระเดช ใจวัศรี. 2550 : 12) ได้อธิบาย แรงจูงใจ คือตัวแทน (Agency) หรือปัจจัย หรือพลังผลักดัน (Force) ที่ช่วยในการอธิบาย พฤติกรรมแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมในตัวมนุษย์ หรืออินทรีย์ต่าง ๆ

ดูบริน และไอร์แลนด์ (Dubrin and Ireland. 1993 :294 ; อ้างถึงใน ฐนิตา ปัดตานี. 2547 : 36) แรงจูงใจ คือ กระบวนการที่ถูกใช้เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ของเป้าหมายในองค์การ

ดาฟท์ (Daft. 2000 : 534 ; อ้างถึงใน สุระเดช ใจวัศรี. 2550 : 12) กล่าวถึงแรงจูงใจ ว่าหมายถึงพลังหรือแรงผลักดันทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ที่กระตือรือร้น รวมทั้งเป็นแรงกระตุ้นที่จะทำให้บุคคลรักษาพฤติกรรมนั้นไว้

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่า แรงจูงใจ คือ แรงผลักดัน แรงกระตุ้น ที่เกิดจาก ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นที่องค์การจัดให้ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรม ในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยแห่งความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ความเจริญเติบโตในการทำงาน ปัจจัยสุขอนามัย นโยบายและการบริหารงานขององค์การ ค่าจ้าง เงินเดือนที่ได้รับ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชา ความมั่นคงในการทำงาน เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วก็จะพบว่า แรงจูงใจเหล่านี้เกิดขึ้น จากปฏิกิริยาพื้นฐานส่วนลึกของจิตใจภายใน (Subconscious) ซึ่งตามจิตศาสตร์นั้นถือได้ว่าเป็นสถานะจิตใจที่ไม่อยู่ในความควบคุมของเรา เป็นที่รวมความคิดเพื่อแสดงออกโดยเรา ไม่รู้ตัวหรือที่เรียกว่า จิตใต้สำนึกนั่นเอง ซึ่งจิตใต้สำนึกนี้บุคคลย่อมมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยกัน ทุกคน

ดังนั้น การจูงใจจึงเป็นการกระทำทุกวิถีทางที่จะกระตุ้นให้พนักงานในองค์การ ประพฤติปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามเป้าประสงค์ขององค์การ ซึ่งพื้นฐานสำคัญในการกระตุ้นให้พนักงานดังกล่าวแสดงพฤติกรรมที่องค์การคาดหวังไว้ก็ด้วยการสร้างอินทรีย์ของพนักงาน เหล่านั้นให้เกิดความต้องการ (Desire) ขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นบุคคลก็จะเกิดความพยายามสืบเสาะแสวงหาสิ่งที่ต้องการ นั่นก็คือการเกิดแรงขับขึ้นภายใน (Deives) หากมีสิ่งจูงใจที่เหมาะสมบุคคลก็จะสนองตอบด้วยการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมทุกอย่าง (Behavior) ให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ อันเป็นเป้าหมายสูงสุด (Goals) (เอ็ดมพร บัวสรวง. 2551 : 15 - 16)

สรุป แรงจูงใจ หมายถึง พลังหรือแรงผลักดันหรือสิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการหรือความปรารถนา ที่พยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้า ทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง

2. ประเภทของการจูงใจ (Types of Motivation)

นักจิตวิทยาได้แบ่งการจูงใจออกเป็น 2 ประเภท (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2542 : 107- 108) คือ

2.1 การจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ หรือแสวงหาบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง โดยมีต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น พนักงานตั้งใจทำงานด้วยความรู้สึกใฝ่ดีในตัวของเขาเอง ไม่ใช่เพราะถูกบีบคั้นมารดาบังคับหรือเพราะมีสิ่งล่อใจใด ๆ การจูงใจประเภทนี้ได้แก่

2.1.1 ความต้องการ เนื่องจากคนทุกคนมีความต้องการที่อยู่ภายใน อันจะทำให้เกิดแรงขับ แรงขับนี้จะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และความพอใจ เช่น พนักงานต้องการเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งถือเป็นแรงจูงใจให้พยายามทำความเข้าใจกับงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จที่ต้องการ

2.1.2 ทศคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลทำพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น พนักงานพอใจผู้จัดการและพอใจวิธีการทำงาน ทำให้เขามีความตั้งใจทำงานเป็นพิเศษ

2.1.3 ความสนใจพิเศษ (Special Interest) การที่เรามีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษก็จัดว่าเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ๆ มากกว่าปกติ เช่น พนักงาน

มีความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่องของเครื่องยนต์กลไก เขาก็จะพยายามศึกษา และใช้เวลาว่างทดลองประดิษฐ์ซึ่งก็จะช่วยให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้

2.2. การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับแรงกระตุ้นมาจากภายนอกให้มองเห็นจุดหมายปลายทาง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรม ของบุคคล แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่

2.2.1 เป้าหมายหรือความคาดหวังของบุคคล คนที่มีเป้าหมายในการกระทำใด ๆ ย่อมกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้มีพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม เช่น พนักงานทดลองงานมีเป้าหมายที่จะได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จึงพยายามตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ

2.2.2 ความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้า คนที่มีโอกาสทราบว่าตนจะได้รับ ความก้าวหน้าอย่างไรจากการกระทำนั้น ย่อมจะเป็นแรงจูงใจให้ตั้งใจและเกิดพฤติกรรมขึ้นได้ เช่น พนักงานเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จก้าวหน้าจากการทำงาน ก็จะพยายามให้เป็นเช่นนั้นบ้าง ทำให้มีกำลังใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่

2.2.3 บุคลิกภาพ ความประทับใจอันเกิดจากบุคลิกภาพจะจูงใจให้เกิดพฤติกรรมขึ้นได้ เช่น นักปกครอง ผู้จัดการ จะต้องมิบุคลิกภาพของนักบริหาร หรือผู้นำที่ดี หรือแม้แต่นักงานแนะนำความงามก็สามารถจูงใจให้ลูกค้าซื้อสินค้าได้ด้วยคุณสมบัติด้านบุคลิกภาพ เป็นต้น

2.2.4 เครื่องล่อใจอื่น ๆ มีสิ่งล่อใจหลาย ๆ อย่างที่จะก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมขึ้น เช่น การให้รางวัล (Rewards) อันเป็นเครื่องกระตุ้นให้อยากกระทำ หรือการลงโทษ (Punishment) ซึ่งกระตุ้นมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้การชมเชย (Praise) การติเตียน (Blame) การประกวด (Contest) การแข่งขัน (Competition) หรือแม้แต่การทดสอบ (Test) ก็จัดว่าเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้งสิ้น

3. ความสำคัญของการจูงใจ

แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งประกอบสำคัญที่ทำให้การทำงานมีความสุข เป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะผลักดันให้งานสำเร็จ

สุพัตรา เพชรภูมิ (2529 : 29) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจูงใจ ดังนี้

3.1. ความสำคัญต่อองค์การ

การจูงใจมีประโยชน์ต่อองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานบุคคล ในอันที่จะสนองความต้องการด้านพฤติกรรมมนุษย์ให้แก่องค์การในเรื่องสำคัญ ๆ ต่อไปนี้

3.1.1 ช่วยให้องค์การได้คนดีมีความสามารถร่วมทำงานด้วย เป็นที่ปรากฏว่า การที่องค์กรจำนวนมากไม่สามารถจะดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการได้ เนื่องจากองค์กรเหล่านั้นไม่สามารถสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับงานเข้ามาทำงานให้กับองค์กร การจงใจเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจของบุคคลเหล่านั้นให้เข้ามาทำงานร่วมกับองค์กรและอยู่กับองค์กรเป็นเวลานาน ๆ หรือตลอดไป

3.1.2 ทำให้้องค์การมั่นใจว่าบุคลากรขององค์กรจะทำงานอย่างเต็มความสามารถ แม้ว่าการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงานในองค์กรจะมีการพิจารณากันอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่ามีความรู้ ความสามารถ แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่จะใช้งานบุคลากรได้อย่างเต็มที่ ข้อจำกัดดังกล่าว ส่วนมาจากปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งนอกเหนือการควบคุมทั้งสิ้น เช่น สภาพแรงงาน กฎหมาย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้น องค์กรจึงต้องพยายามหาวิถีทางใหม่ ๆ ที่จะใช้กำลังและความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ให้มากที่สุดที่จะทำได้ การจงใจจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยองค์กร โดยทำให้บุคลากรทุ่มเทกำลังความสามารถที่มีอยู่ให้กับองค์กรอย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจ

3.1.3 ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมในทางริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มประโยชน์ขององค์กร การเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีทำให้องค์การต้องประสบปัญหาที่แปลกและใหม่อยู่เสมอ ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์เสริมบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น วิธีการจงใจย่อมมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการทำงานในลักษณะที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ได้อย่างดี

3.2 ความสำคัญต่อผู้บริหาร

งานเบื้องต้นของผู้บริหารก็คือ การดำเนินการให้องค์การทำหน้าที่อย่างได้ผล ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นผลดีหรือเป็นประโยชน์ต่อองค์กร วิธีที่ผู้บริหารจะทำคือให้ผู้บริหารทุกระดับในการที่จะชักจูงใจให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาของตนทำงานด้วยความกระตือรือร้นมากขึ้น ทุ่มเทความคิดจิตใจให้แก่องค์กรให้มากที่สุดที่จะทำได้ การจงใจนั้นเกิดจากสมมติฐานที่ว่า โดยทั่วไปมนุษย์มิได้ทำงานเต็มความสามารถที่มีอยู่ การที่มนุษย์จะทำงานได้เต็มความสามารถหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าเขาเต็มใจแค่ไหน ถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับความต้องการของเขา สิ่งจูงใจนั้นจะเป็นแรงกระตุ้นที่จะผลักดันให้เขาสนใจเอาใจใส่ในงานที่ทำมากยิ่งขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งการจูงใจที่ถูกต้อง จะเป็นเครื่องดึงดูดความรู้สึกรักและจิตใจของมนุษย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กรมากขึ้นนั่นเอง

3.3 ความสำคัญต่อบุคลากร

3.3.1 ช่วยให้บุคลากรสามารถสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร และสนองความต้องการของตนเองได้พร้อม ๆ กัน

3.3.2 ได้รับความยุติธรรมจากองค์กรและฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะในเรื่องค่าตอบแทน

3.3.3 มีขวัญในการทำงาน ได้รับความสนใจจากฝ่ายบริหารในฐานะที่เป็นสิ่งมีชีวิตไม่ใช่วัตถุ ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายงานหรือหลีกเลี่ยงงาน

จากแนวคิดเกี่ยวกับ แรงจูงใจดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าแรงจูงใจ คือ ภาวะที่บุคคล ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายในร่างกาย หรือภายนอกร่างกาย หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งสิ่งเร้านี้เป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตนต้องการ

4. ลักษณะของงานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน

งานที่ทุกคนทำนั้น ไม่ใช่จะเป็นงานที่กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำเสมอไป บางอย่างอาจเป็นงานที่น่าเบื่อ ซ้ำซาก จำเจ จึงมีผู้ทำการศึกษาว่า ลักษณะงานใดบ้างที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า งานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน มีลักษณะดังนี้ (พวงเพชร วัชรอยู่, 2537 : 28)

4.1 งานที่มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น

4.2 งานที่มีโอกาสใช้การตัดสินใจและสติปัญญา

4.3 งานที่มีโอกาสที่จะทำให้ได้ดีและเป็นที่น่าสนใจของคนอื่น

4.4 งานที่มีโอกาสจะใช้ความชำนาญที่มีอยู่

4.5 งานที่มีโอกาสปลอดจากการควบคุม เพื่อผู้ทำงานจะได้มีความเป็นอิสระ และสามารถใช้ความคิดริเริ่มที่มีอยู่ได้

4.6 งานที่มีโอกาสในการเตรียมการและเป็นงานที่มีความก้าวหน้า

จึงเป็นเทคนิคของผู้บริหารที่จะจัดการให้มีลักษณะดังกล่าวขึ้นภายในหน่วยงาน เพื่อให้เป็นแรงจูงใจในการทำงาน ให้คนงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. พฤติกรรมการจูงใจที่หน่วยงานต้องการ

หน่วยงานทุกแห่งตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แรงจูงใจในการทำงาน เป็นอย่างมาก สิ่งที่หน่วยงานคาดหวังและต้องการจากคนงานในรูปของพฤติกรรมที่มี

แรงจูงใจ มีดังต่อไปนี้ (พวงเพชร วัชรอยู่. 2537 : 35-36)

5.1 มีคนคิดเข้ามาสมัครงานในหน่วยงาน และอีคงานที่ทำอยู่นานเท่านั้นโดยไม่ย้ายไปอยู่หน่วยงานอื่น สถิติการละทิ้งงาน การลาออกจกงานนั้นนับเป็นความบกพร่องของฝ่ายบริหารในหน่วยงานที่เดียว เพราะภายใต้ระบบการบริหารงานนั้น การหยุดงานอาจเนื่องมาจากสาเหตุทางใจแทนสาเหตุทางกายก็ได้ ดังนั้นการที่มีคนมาสมัครทำงานและทำอยู่นาน จึงเป็นพฤติกรรมการจูงใจอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน

5.2 การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของคนงาน แม้ว่าหน่วยงานจะไม่ได้ระบุ หรือชี้แจงรายละเอียดของหน้าที่การทำงานนั้น ๆ ไว้ทั้งหมด คนงานก็สามารถดำเนินการโดยลำพังให้บรรลุเป้าหมายได้

5.3 การให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ตลอดจนความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน รวมทั้งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีต่อหน่วยงานล้วนเป็นพฤติกรรมที่มีจากการจูงใจที่หน่วยงานต้องการ

5.4 ความพึงพอใจในงานที่ทำ ซึ่งแสดงออก โดยการตั้งใจและเต็มใจที่จะทำงานจนสุดความสามารถ ทั้งยังมีการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความสามารถและทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เป็นพฤติกรรมจูงใจของบุคคลที่หน่วยงานต้องการมาก

5.5 ความรู้สึกผูกพันต่อหน่วยงาน ตลอดจนทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน เป็นพฤติกรรมที่หน่วยงานต้องการจากคนงานด้วยเช่นกัน

5.6 ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน คอยป้องกันความเสียหายที่เกิดกับหน่วยงาน ไม่ทำให้หมโนภาพของหน่วยงานเสียไป ก็เป็นพฤติกรรมจูงใจอีกอย่างหนึ่งที่หน่วยงานต้องการจากคนงาน

นอกจากนี้พฤติกรรมจูงใจ อาจมีการแสดงออกมาในรูปของ

- 1) ความสนใจในความสำเร็จของงานที่ทำมากกว่าจะสนใจรางวัลหรือความสำเร็จ
  - 2) การทำงานด้วยความตั้งใจพิถีพิถัน ไม่ใช่เพื่อความสนุกหรือพนันขันต่อ
  - 3) ความคิดที่มีต่อการทำให้ดีขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอแทบจะเป็นลักษณะประจำตัว
- ส่วนพฤติกรรมจูงใจที่บุคคลคาดหวังและต้องการจากหน่วยงานนั้น มีดังนี้
- 1) การได้มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการมากขึ้น
  - 2) การได้มีอิทธิพลหรืองานในความรับผิดชอบมากขึ้น
  - 3) ความเสมอภาคในอำนาจหวังให้หน่วยงานปฏิบัติอย่างถูกต้องและยุติธรรม

ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหน่วยงาน ซึ่งหากหน่วยงานสามารถสร้างพฤติกรรม

ทั้ง 3 ประการดังกล่าวให้เกิดขึ้นก็จะเป็นการจูงใจให้คนงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. กระบวนการแรงจูงใจที่อาจนำมาใช้ในหน่วยงาน

กระบวนการแรงจูงใจที่อาจนำมาใช้ในหน่วยงาน มีดังนี้ (นพพงษ์ บุญจิตราดุล. 2527 : 119-121)

6.1 ระเบียบวินัยที่หน่วยงานกำหนดขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เข้ามาสังกัดในหน่วยงาน ทุกคนรู้สึกสบายใจที่ต่างอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน

6.2 การตอบแทนแบบเงื่อนไขเป็นรายหมู่ วิธีการนี้คือการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกในหน่วยงาน เพื่อให้ทุกคนพอใจ ภูมิใจว่าหน่วยงานคอยดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของบุคคลในหน่วยงานพอควร ตัวอย่างเช่นการสันตนาการ การให้รางวัลพิเศษ นอกจากค่าจ้าง การให้การตอบแทนเช่นนี้คือการตอบแทนโดยมีเงื่อนไขเฉพาะผู้ที่เข้ามาทำงาน และสังกัดในหน่วยงานเท่านั้น

6.3 การตอบแทนแบบเงื่อนไขเป็นรายบุคคล หน่วยงานให้รางวัลตอบแทนแก่บุคคลที่ทำงานดีเด่นให้กับหน่วยงาน เพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษ เป็นการกระตุ้นให้บุคคลได้แสดงความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

6.4 การเปิด โอกาสให้บุคคลแสดงความสามารถที่มีอยู่ตามความพอใจของเขา ซึ่งความพอใจนี้อาจแบ่งเป็น

1) ความพอใจเฉพาะอย่าง ไม่ปรารถนาอย่างอื่นยิ่งไปกว่านี้ แม้จะเสนอรางวัลที่ดีกว่าก็ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

2) ความพอใจที่จะทำทุกอย่างเพื่อหน่วยงานที่สังกัดอยู่ เช่น การได้รับมอบหมายให้ทำที่นอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบอยู่ด้วยความเต็มใจ

6.5 การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เลือกกลุ่มงานด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อเขาได้ทำงานร่วมกับคนที่ชอบพอแล้วจะเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ทำงานได้ดี หรือดีมากกว่ามาตรฐานที่วางไว้ ปัญหาการขาดงานจะไม่มี

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

โดยทั่วไปแล้วมนุษย์มิได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถเสมอไป การจูงใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเต็มตามความสามารถ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคคล ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติงานเต็มศักยภาพของตนด้วยใจรักงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างแรงจูงใจให้มีขึ้นในตัวบุคคลขององค์กรต่าง ๆ เพื่อเป็นปัจจัยนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ของบุคคลในที่สุดเกิดเสริมแรงของความต้องการ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้มีนักวิชาการต่างประเทศ ที่ทำการศึกษาดังแรงจูงใจหลายท่าน ได้แก่

1. ทฤษฎีการจูงใจ (ทฤษฎีสองปัจจัย) ของ Herzberg และคณะ

Herzberg, Barnard and Snyderman (1959 : 113 – 115) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ความพึงพอใจในการทำงาน โดยใช้ทฤษฎี 2 องค์ประกอบ ของ Herzberg (Herzberg's Two Factor Theory) หรือที่มีชื่อเรียกว่า Motivation Maintenance Theory, Dual Factor Theory หรือ Motivation - Hygiene Theory เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการ ทำงาน Herzberg et al. ได้ทำการทดลอง โดยการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชี ประมาณ 200 คน จากอุตสาหกรรม 11 แห่ง ในบริเวณเมือง Pittsburgh รัฐ Pennsylvania ประเทศ สหรัฐอเมริกา โดยการสอบถามคนงานแต่ละคนเพื่อหาคำตอบว่า อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าชอบ หรือไม่ชอบงานตลอดจนหาเหตุผลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ Herzberg and Snyderman ได้สรุปว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ประเภทนี้ สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบงานของแต่ละบุคคล ปัจจัยดังกล่าว Herzberg เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน

ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบ และรักงาน เป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการ คือ

1) ความสำเร็จของงาน เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน เป็นไปตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและตนเอง โดยสามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาและป้องกัน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จ เขาจึงเกิดความรู้สึกพอใจ และปลื้มใจในผลสำเร็จของ งานนั้น

2) การยอมรับนับถือ เป็นการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ การได้รับความไว้วางใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงความเชื่อถือยอมรับใน ความสามารถ ไม่ว่าจะจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา ได้รับความ ร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี และมีความภาคภูมิใจ เมื่อทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จของงาน ด้วย

3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เป็นการได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือ ตำแหน่งให้สูงขึ้นจากการทำงานในหน้าที่ รวมทั้ง โอกาสที่จะได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือ ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงาน รวมทั้งระบบการเลื่อนขั้น

เงินเดือนมีความเป็นธรรม หลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ มีความชอบธรรม

4) ความรับผิดชอบ เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บังคับบัญชาได้ให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ตรงกับความสนใจและความถนัด ปริมาณงานที่รับผิดชอบมีความเหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5) ลักษณะของงาน เป็นงานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทลายให้ลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพัง มีการแบ่งมอบงานอย่างชัดเจน เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่

ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่คงไว้ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานของบุคคลให้มีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความปรารถนาของบุคคลในองค์กรแล้ว จะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอยู่ 5 ประการ คือ

1) นโยบายและการบริหาร เป็นการจัดการและการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร มีสาระครอบคลุมถึงความไม่มีประสิทธิภาพขององค์กร การทำงานซ้อนกัน การแก่งแย่งอำนาจซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลต่อขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในองค์กร

2) การปกครองบังคับบัญชา เป็นความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการให้คำแนะนำทางวิชาการ หรือเทคนิคในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาตามหน้าที่และความรับผิดชอบได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมนะหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกัน โดยการติดต่อไม่ว่าจะเป็นกริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้จะเป็้องค์ประกอบที่เกิดควบคู่กับการปกครองบังคับบัญชาเสมอ เพราะหากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สามารถเข้าถึงผู้บังคับบัญชา หรือไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้แล้วก็จะมีความรู้สึกไม่พึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ

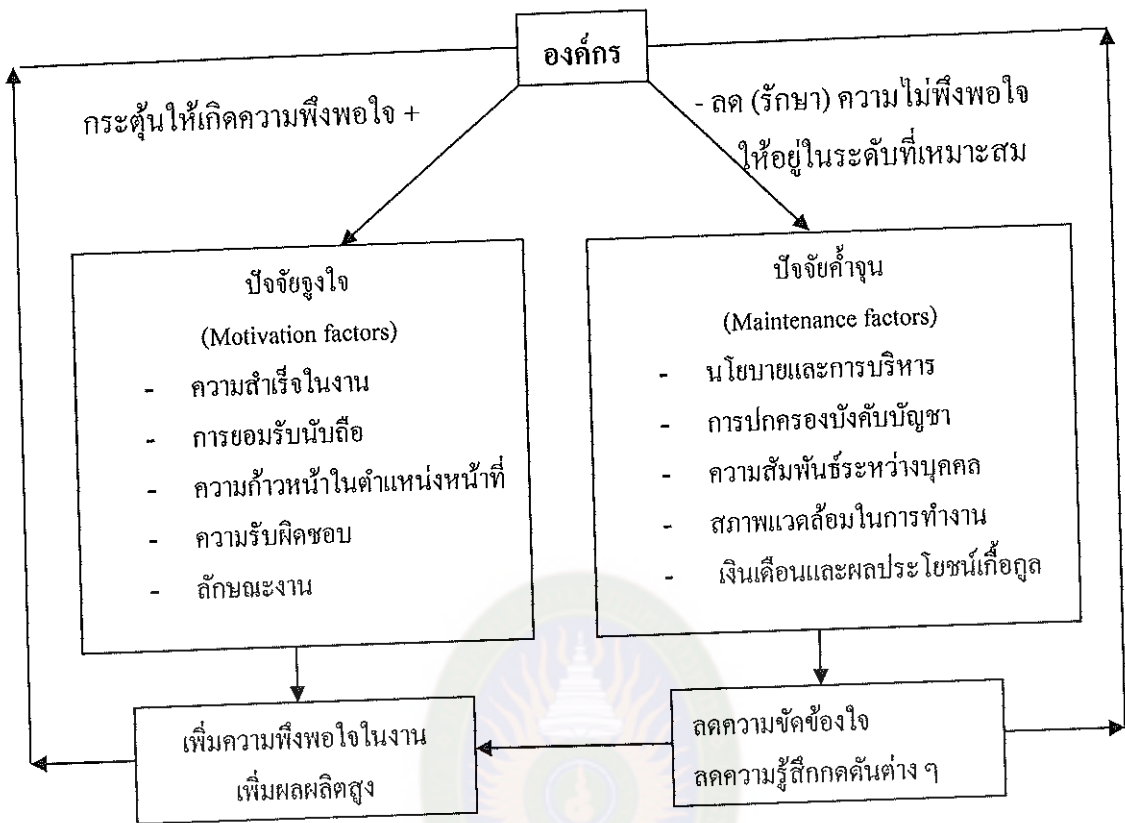
4) สภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นสภาพของการทำงานทั่วไปเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ความสะดวกสบายในการทำงาน ทำเลที่ตั้งของสำนักงานเหมาะสม การคมนาคมสะดวก รวดเร็ว เครื่องมืออุปกรณ์การทำงานมีพร้อม หรือปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ และมีความรู้ถึงถึง

ความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพและองค์กร ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่ง
ที่ช่วยป้องกันมิให้บุคคลเกิดความไม่พอใจในการทำงาน อันเป็นผลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน
นั่นเอง

5) เงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับ เงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทน
และการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรในองค์กรเป็นปัจจัยค่าจูน
อย่างหนึ่ง ป้องกันมิให้คนเกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยค่าจูนไม่ใช่เป็นสิ่งที่จูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้น
เพื่อป้องกันมิให้คนไม่พอใจในงานที่ทำอยู่เท่านั้นเอง การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษา
ของ Herzberg คือปัจจัยที่เรียกว่าปัจจัยค่าจูนนั้น จะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำ
และปัจจัยจูงใจจะมีผลกระทบต่อความพอใจในงานที่ทำ กล่าวคือ ปัจจัยค่าจูนย่อมจะเป็นสาเหตุ
ที่ทำให้คนเกิดความไม่พอใจในงานที่ทำ ทั้งนี้ปัจจัยค่าจูนเป็นเพียงข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อ
ป้องกัน มิให้คนไม่พอใจในงานที่ทำเท่านั้นเอง ส่วนปัจจัยจูงใจก็ไม่ได้เป็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่
ทำให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ทำ แต่จะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นหรือจูงใจคนให้เกิดความพอใจใน
งานที่ทำเท่านั้น ดังนั้นสมมติฐานที่สำคัญของเฮร์ซเบอร์ก ก็คือความพอใจในงานที่ทำจะเป็น
สิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน

การคิดค้นทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบอร์ก และคณะ (Herzberg, Barnard and
Snyderman (1959 : 113 - 119) ก็เพื่อต้องการศึกษาว่าคนเราต้องการอะไรจากงาน คำตอบที่
ค้นพบคือ คนต้องการความสุขจากการทำงาน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสุข ดัง
แสดงในแผนภูมิ ที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ทฤษฎีความสำเร็จในการทำงานของเฮอริชเบอร์ก

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงถึงปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแรงกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจกับความไม่พึงพอใจ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่อยู่ทางด้านซ้ายมือคือ ปัจจัยจูงใจซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของคนต่องานที่ปฏิบัติ เนื่องจากปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่จูงใจในการทำงาน เป็นลักษณะมุ่งในการทำงาน เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นทั้งยังเน้นสิ่งที่จะช่วยค้นหาความสำเร็จ ส่วนปัจจัยที่อยู่ด้านขวามือคือปัจจัยค้ำจุนซึ่งประกอบด้วยสถานะของงานที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเจริญทางด้านจิตใจแก่ตน อย่างไรก็ตามองค์กรประกอบทั้ง 2 ประการนี้ เป็นสิ่งที่ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต้องการ เพราะเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยดังกล่าวแล้ว ผลที่ตามมาคือคนจะเกิดความพึงพอใจในงาน และปัจจัยค้ำจุนนั้นจะทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้คนเกิดความไม่พึงพอใจในงานนั้น และเมื่อใดที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองปัจจัยชนิดนี้เพียงพอแล้วความไม่พึงพอใจในงานก็จะหมดไป แต่มิได้หมายความว่าความพึงพอใจในงานจะเกิดขึ้นแทนที่ เพราะปัจจัยค้ำจุนเป็นเพียงตัวป้องกันที่ทำให้

ความไม่พึงพอใจเกิดขึ้นเท่านั้น และความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปัจจัยงูใจได้รับการตอบสนองแล้ว เป็นต้น

นอกจากนี้ เฮิร์ชเบอร์เกอร์ได้พูดถึงเรื่องตัวงูใจซึ่งมีผลต่อความพอใจในงานที่ทำ และหากพอใจก็จะมีแรงงูใจให้เกิดการปฏิบัติงาน ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ข้อมูลที่ได้อาจมองแต่ความพอใจและความไม่พอใจ โดยมองข้ามไปว่าผู้ทำงานอาจจะทำงานไม่ได้ผล หรือคนงานอาจพอใจในงานส่วนใหญ่ในทัศนะของเฮิร์ชเบอร์เกอร์ ปัจจัยงูใจนั้น ถ้าขาดไปแล้วมิได้ทำให้เกิดความไม่พอใจแก่พนักงานแต่อย่างใด แต่พนักงานเหล่านั้นจะไม่ได้รับแรงงูใจในการทำงาน ตัวอย่าง เช่น นาย ก. เป็นคนงานรดน้ำต้นไม้และสนามหญ้าของที่ทำงานแห่งหนึ่ง ถ้า นาย ก. รู้สึกว่าเขามีโอกาสก้าวหน้า เช่นอาจได้เป็นผู้ทำสวนหรือออกแบบจัดสวน เขาก็จะมีความพอใจในการ ทำงานมากขึ้น เป็นแรงงูใจให้ทำงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่แม้ว่ายังไม่มีโอกาสสำหรับความก้าวหน้า ก็มีได้หมายความว่า เขาจะไม่พอใจในงานที่ทำ

กล่าวโดยสรุปจากทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบอร์เกอร์ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้คนเกิดความไม่พอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ เช่น ถ้าคนมีรายได้เพียงพอ ก็จะไม่เกิดการนัดหยุดงาน เพื่อเรียกร้องเงินเดือนให้สูงขึ้น ส่วนปัจจัยงูใจจะทำให้พนักงานมีความรู้สึกพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้มีการเพิ่มผลผลิตได้ ทั้งสองปัจจัยจึงมีความสำคัญและมีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง

2. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

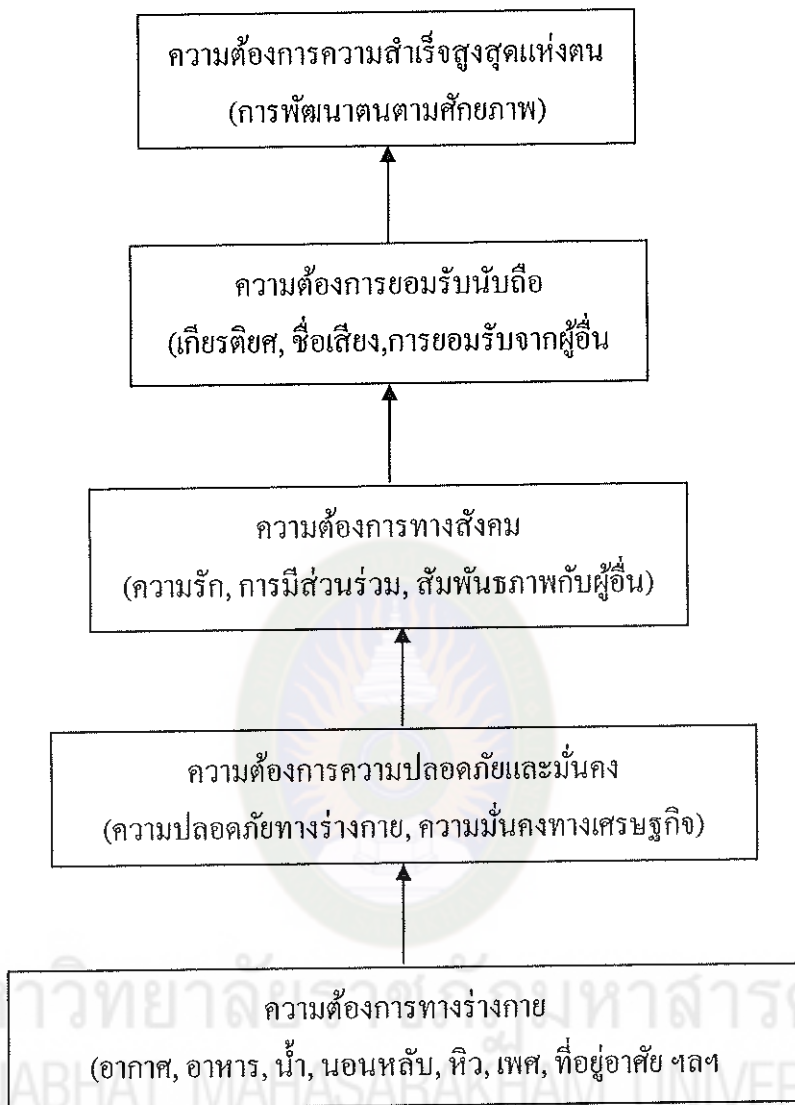
มาสโลว์ (Maslow 1954 : 80) ได้อธิบายว่า ความต้องการของคนจะเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการงูใจ ความต้องการต่าง ๆ ในทัศนะของมาสโลว์ จะแบ่งออกได้เป็นระดับต่าง ๆ กัน ทฤษฎีของมาสโลว์ เป็นที่รู้จัก และใช้กันอย่างกว้างขวางในนามของ “Maslow’s Hierarchy of Needs” มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า

2.1 คนเป็นสัตว์อย่างหนึ่งที่มีความต้องการ และความต้องการของคนไม่สิ้นสุด

2.2. ความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งงูใจ

ต่อไปอีก

2.3 ความต้องการของคนจะเรียงลำดับตามความสำคัญ เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมาทันที ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) 5 ชั้น ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (พ.ศ.2532 : 136)

1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด เช่น ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำดื่ม หรือความต้องการทางเพศ เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังมิได้รับ การตอบสนองเลย บุคคลใดก็ตามที่ยังอยู่ในภาวะการขาดแคลนอาหาร ความปลอดภัย และการเข้าสังคมแล้ว บุคคลผู้นั้นจะมีความต้องการทางด้านร่างกายมากที่สุด

2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัยและมั่นคง (Safety or Security Needs) เมื่อความต้องการ ทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางด้านความปลอดภัย และมั่นคงก็จะเกิดขึ้น ความต้องการด้านความปลอดภัยและมั่นคงจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

การป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกาย หรือให้ปลอดภัยจากการข่มขู่ การบังคับหักหาญ ความเจ็บป่วย หรือการสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจในสังคมที่เจริญแล้ว เช่นปัจจุบันนี้ ความต้องการการปกป้องคุ้มกันจากภัยอันตรายทางร่างกายนั้น ไม่ค่อยจะมีเหมือนในยุคก่อน ๆ ในสังคมอุตสาหกรรมนั้น ความต้องการในด้านความปลอดภัย เป็นความต้องการที่สำคัญมากในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง และเมื่อพิจารณาจากทัศนคติของฝ่ายบริหารก็จะเห็นได้ว่าความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยจะหมายถึงการให้ความแน่นอนหรือการรับประกันต่อความมั่นคงในหน้าที่การงาน และการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางการเงินแก่คนงานมากขึ้น ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าความต้องการของสภาพแรงงานที่มีต่อฝ่ายบริหารนั้น นอกเหนือไปจากความต้องการเกี่ยวกับการเพิ่มผลตอบแทนทางการเงินให้สูงขึ้นแล้ว ยังมีความต้องการเกี่ยวกับความมั่นคงและผลประโยชน์พิเศษชนิดอื่น ๆ อีกด้วย

3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการทางสังคมก็จะเป็นสิ่งจูงใจต่อพฤติกรรมของคน คนเรามีนิสัยชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มอยู่แล้ว ดังนั้นความต้องการด้านนี้จะเป็นความต้องการในการอยู่ร่วมกัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม เช่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของ ต้องการสมาคม ต้องการความรัก ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ต้องการให้และยอมรับความเป็นเพื่อนจากผู้คนใกล้ชิดทั่วไป เป็นต้น

4 ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงหรือฐานะเด่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการระดับสูง เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถ มีความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ และความต้องการในการตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง หรือความก้าวหน้าทางด้านสถานภาพ เช่น ตำแหน่ง ชื่อเสียง เกียรติยศ เป็นต้น

5 ความต้องการด้านการสร้างความสำเร็จตน หรือความสมหวังในชีวิต (Self - Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงของชีวิตมนุษย์ เป็นความต้องการที่จะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เมื่อบุคคลใดก็ตามได้มีการพิจารณาบทบาทของเขาในชีวิตว่าควรจะเป็นอย่างไร แล้วเขาก็จะพยายามผลักดันชีวิตของเขาในทางที่ดีที่สุดที่เขาคาดหมายไว้ และย่อมจะขึ้นอยู่ความสามารถของเขาด้วย ความต้องการในระดับนี้ เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถทุก ๆ อย่างของตนอย่างเต็มที่

3. ทฤษฎีลำดับความต้องการ : ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542: 111) กล่าวถึงทฤษฎีลำดับความต้องการ (Need Theories) ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer (Alderfer's ERG Theory) ว่าทฤษฎีความต้องการ Alderfer หรือ เรียกอีกอย่างว่า ทฤษฎี ERG (ERG ย่อมาจาก Existence Relatedness Growth Theory) มี Alderfer เป็นเจ้าของทฤษฎี ซึ่งเน้นการทำให้เกิดความพอใจตามความต้องการของมนุษย์แต่ไม่คำนึงถึงขั้นความต้องการว่าความต้องการใดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง และความต้องการหลาย ๆ อย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันก็ได้ ความต้องการตามทฤษฎี ERG มีน้อยกว่าความต้องการตามลำดับขั้น ของ Maslow Alderfer ได้แบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

3.1 ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence Needs) เป็นความต้องการของบุคคลที่ต้องการการตอบสนองเพื่อให้มีชีวิต เป็นความต้องการได้รับการตอบสนองทางกาย กล่าวคือ ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ต่าง ๆ ยารักษาโรค ผู้บริหารจึงควรตอบสนองความต้องการด้วยการให้ค่าตอบแทนเป็นเงินค่าจ้าง เงินเพิ่มพิเศษ รวมถึงความรู้สึกรับรองปลอดภัยจากการทำงาน ได้รับความยุติธรรม มีการทำสัญญาว่าจ้างการทำงาน เป็นต้น

3.2 ความต้องการมีสัมพันธภาพ (Relatedness Needs) เป็นความต้องการของบุคคลจะมีมิตรไมตรี มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่แวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลภายนอกด้วย เช่น การจัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม เกิดสถานภาพที่ยอมรับทางสังคม

3.3 ความต้องการความก้าวหน้า (Growth Needs) เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล ได้แก่ ความต้องการได้รับการยกย่อง และต้องการความสำเร็จในชีวิต ผู้บริหารควรสนับสนุน ให้พนักงานพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า ด้วยการพิจารณาการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือรับผิดชอบต่องานกว้างขึ้น โดยมีหน้าที่งานสูงขึ้น อันเป็น โอกาสที่พนักงานจะก้าวไปสู่ความสำเร็จ

4. ทฤษฎีการจูงใจของ Taylor

พรรณราย ทรัพย์ประภา (2529: 63) กล่าวว่า เทเลอร์ ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของการจัดการทางวิทยาศาสตร์ “The Father of Scientific Management” เนื่องจากเป็นคนแรกที่ได้เสนอแนะหลักจูงใจให้คนทำงานที่เรียกว่า “การจัดการทางวิทยาศาสตร์” (Scientific Management) ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ ทฤษฎีของ เทเลอร์ เป็นที่ยอมรับและยึดถือ

ปฏิบัติต่อมาเป็นเวลานาน เทเลอร์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ระบบการให้ผลตอบแทนในขณะนั้น มิได้เป็นระบบของการให้ผลตอบแทน ที่กำหนดขึ้นมาสำหรับบุคคลที่มีผลผลิตสูง นั่นคือ คนงานที่มีผลผลิตสูงได้รับค่าตอบแทนเท่ากับผู้ที่ผลผลิตต่ำ เทเลอร์เชื่อว่าคนงานที่มีผลผลิตสูง เห็นว่าผลตอบแทนของเขาเท่ากับคนงานที่มีผลผลิตต่ำ แล้วคนงานที่มีผลผลิตสูงจะลดการผลิต ของเขาลงทันที จากข้อสังเกตนี้เองทำให้เทเลอร์เสนอแนะระบบของการให้ผลตอบแทนที่ขึ้นอยู่กับ ผลผลิตของงานแต่ละคนขึ้นมา ระบบการจ่ายผลตอบแทนของเทเลอร์ มีลักษณะพิเศษ คือ จะมีอัตราผลตอบแทนต่อหน่วยเป็นสองอัตรา กล่าวคือ อัตราหนึ่งจะใช้กับระดับของผลผลิต ที่ยังไม่ถึงมาตรฐาน และอีกอัตราหนึ่งจะใช้กับระดับของผลผลิตที่เท่ากับมาตรฐานหรือสูงกว่า และอัตราผลตอบแทนต่อหน่วยที่สูงกว่านี้จะจ่ายให้แก่ผลผลิตทุก ๆ ชิ้น ทฤษฎีการจูงใจในสมัย เดิมมักจะตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า เงินเป็นตัวจูงใจเบื้องต้น ผลตอบแทนทางการเงินจึงมี ความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการปฏิบัติงาน และถ้าผลตอบแทนที่เป็นเงินสูงเพียงพอแล้วคนงาน จะมีความสามารถในการผลิตมากขึ้น นอกจากนี้เทเลอร์ยังได้กำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม สำหรับการปฏิบัติงาน ด้วยการแยกงานออกเป็น ส่วน ๆ และทำการวัดระยะเวลาที่ต้องใช้ การทำงานแต่ละส่วน ให้เกิดความเข้าใจว่าจะต้องใช้เวลาเท่าไร แนวทางของทฤษฎี ของเทเลอร์ ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่เกี่ยวกับตัวบุคคลในที่ทำงาน ดังนี้

- 4.1 ปัญหาของความไม่มีประสิทธิภาพ จะเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของฝ่ายบริหาร มิใช่ปัญหาของคนงาน
  - 4.2 คนงานจะมีความรู้สึกในทางที่ผิด ในกรณีที่ว่าถ้าพวกเขาทำงานรวดเร็วเกินไป พวกเขาจะกลายเป็นคนว่างงาน
  - 4.3 คนงานมีแนวโน้มตามธรรมชาติที่จะทำงาน โดยไม่ใช้ความสามารถเต็มที่
  - 4.4 หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร คือ การหาคนทำงานที่เหมาะสมกับงาน อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และทำการฝึกฝนอบรมด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ที่จะ นำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน
  - 4.5 ผลการปฏิบัติงานของพนักงานควรจะเกี่ยวพัน โดยตรงกับระบบ ของผลตอบแทนหรือ ระบบจ่ายผลตอบแทนของผลผลิต เทเลอร์มีความเชื่อว่าประสิทธิภาพ ของพนักงานจะสูงขึ้น ถ้ามีการจูงใจให้พนักงานด้วยการจ่ายผลตอบแทนต่อหน่วย และการ ออกแบบงานให้มีวิธีการที่ดีที่สุด
- ทฤษฎีของเทเลอร์ ดังกล่าวนี้ เป็นแนวทางที่ผู้บริหารนำไปใช้มาเป็นเวลานาน พอสมควร จนกระทั่งผู้บริหารส่วนใหญ่เริ่มยอมรับว่าแนวทางนี้มีข้อเสียหลายประการด้วยกัน

ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- 1) การที่มีทัศนคติเกี่ยวกับคนงานทุกคนว่าเป็นคนเกียจคร้าน จะต้องมีการบังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด และถูกจูงใจด้วยเงินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง คนงานบางคนอาจจะสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้โดยปราศจากการควบคุมอย่างใกล้ชิด
- 2) คนงานจะถูกจูงใจให้ปฏิบัติงานด้วยปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายอย่างแทนที่จะเป็นเงินแต่เพียงอย่างเดียว สิ่งเหล่านี้ได้แก่ ความสำเร็จ การยกย่องนับถือ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน หรือโอกาสของการพัฒนาและความเจริญงอกงามส่วนบุคคล เป็นต้น

5. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของ แมคเกรเกอร์ (Theory X and Y of McGregor)

ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลแสดงในข้อสมมุติ 2 ประการ โดย แมคเกรเกอร์ (McGregor 1959 : 64 ; อ้างถึงใน วาสนา พัฒนานันท์ชัย. 2553 : 19) ซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อของ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ซึ่ง แมคเกรเกอร์ ได้ศึกษาถึงวิธีการที่ผู้บริหารมองตัวเองสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทัศนคตินี้ต้องการความคิดในการรับรู้ธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งมีข้อสมมุติ 2 ประการเกี่ยวกับลักษณะของบุคคล ดังนี้

5.1 ข้อสมมุติเกี่ยวกับทฤษฎี X (Theory X Assumptions) ข้อสมมุติแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลของ แมคเกรเกอร์ เกี่ยวกับทฤษฎี X ดังนี้

- 5.1.1 โดยทั่วไปมนุษย์ไม่ชอบการทำงานและจะหลีกเลี่ยงงานถ้าสามารถทำได้
- 5.1.2 จากลักษณะของมนุษย์ที่ไม่ชอบทำงานคนส่วนใหญ่จึงต้องถูกบังคับควบคุมสั่งการ
- 5.1.3 ใช้วิธีการลงโทษเพื่อให้ใช้ความพยายามให้เพียงพอ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

5.1.4 มนุษย์โดยเฉลี่ยพอใจการถูกบังคับต้องการถึงความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย และต้องการความปลอดภัย

5.2. ข้อสมมุติเกี่ยวกับทฤษฎี Y (Theory Y Assumptions) ข้อสมมุติเกี่ยวกับทฤษฎี Y โดย แมคเกรเกอร์ มีดังนี้

- 5.2.1 การใช้ความพยายามทางกายภาพ และความพยายามด้านจิตใจในการทำงานตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นหรือการพักผ่อน
- 5.2.2 การควบคุมภายนอก และอุปสรรคของการลงโทษ ไม่ใช่วิธีเดียวในการใช้ความ พยายามให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร บุคคลจึงต้องใช้ในการควบคุมตัวเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

5.2.3 ระดับของการให้บรรลู่วัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับขนาดของรางวัลที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ

5.2.4 มนุษย์โดยเฉลี่ยเรียนรู้ภายใต้สภาพที่เหมาะสม ไม่แต่เพียงการยอมรับความรับผิดชอบ แต่มีการแสวงหาด้วย

5.2.5 สมรรถภาพขึ้นอยู่กับระดับการจินตนาการระดับสูง และความคิดสร้างสรรค์

5.2.6 ภายใต้สภาพของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ สักยภาพที่เฉลี่ยवलลาดของความเป็นมนุษย์โดยเฉลี่ยมีการใช้ประโยชน์บางส่วนจากข้อสมมติฐาน 2 ประการที่แตกต่างกัน ทฤษฎี X เป็นการมองโลกในแง่ร้ายไม่ยึดหยุ่นการควบคุมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บังคับบัญชาใช้ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา ในทางตรงกันข้ามทฤษฎี Y เป็นการมองโลกในแง่ดียึดหยุ่นได้ และเป็นกลไกที่มุ่งที่การควบคุมตนเองรวมกับความต้องการส่วนตัว และความต้องการขององค์กร เป็นที่น่าสงสัยว่า แต่ละข้อสมมติฐานจะมีผลกระทบต่อผู้บริหารที่จะแก้ปัญหาในหน้าที่และกิจกรรมในการจัดการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น มีความสอดคล้องเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีของเฮอริชเบอร์ก ซึ่งกล่าวถึงปัจจัย 2 ปัจจัย ที่ทำให้พนักงานมีความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน ทฤษฎีของมาสโลว์ กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ที่มีการเรียงลำดับความสำคัญ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นก็จะเกิดขึ้นมาทันที ซึ่งตรงกับทฤษฎีลำดับความต้องการของ Alderfer และทฤษฎี X และ Y ของ แมคเกรเกอร์ ที่กล่าวถึง พฤติกรรมของบุคคล แสดงออกมาทั้งในทางบวก และทางลบ

ประวัติความเป็นมาขององค์กรอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุด (2551 : 1-10) ได้รวบรวมประวัติความเป็นมาขององค์กรอัยการ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา การแบ่งส่วนราชการ พนักงานอัยการหรือข้าราชการอัยการ และตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมา

กรมอัยการตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2436 สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกระทรวงและกรมต่าง ๆ เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของราชาธิปไตย

เป็นทนายความในนามของราชาธิปไตย เป็นพนักงานร่างแต่งประกาศ พระราชบัญญัติต่าง ๆ แปลกฎหมาย นานาประเทศออกเป็นภาษาไทย ฟ้องกล่าวโทษผู้กระทำความผิดล่วงพระอาญา ทางราชการถือว่าอัยการเป็นข้าราชการตุลาการ สลับเปลี่ยนหน้าที่กันได้ ดังจะเห็นได้จากเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2440 กระทรวงยุติธรรมสั่งย้ายขุนหลวงพระยาไกรสี อธิบดีกรมอัยการ เป็นอธิบดีกรมผู้พิพากษาศาลอาญา และต่อมาได้สลับเปลี่ยนกันเช่นนี้อีกหลายท่าน เช่น พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตาศี (บุญช่วย วัฒนกุล) อธิบดีกรมอัยการย้ายไปเป็นประธานศาลฎีกา เป็นต้น (สุจินต์ ทิมสุวรรณ. 2525 : 11-12)

ต่อมาวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2465 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการให้โอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย อัยการจึงกลายเป็นข้าราชการพลเรือนมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการในกรมอื่น ๆ ที่สังกัด กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้โดยให้เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ ปฏิบัติการถนัดขึ้น (สุชาติ ไตรประสิทธิ์. 2534 : 12)

ต่อมาวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2534 กรมอัยการได้เปลี่ยนฐานะเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของนายกรัฐมนตรี โดยผลของการประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 47 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 เรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2518 โดยให้เหตุผลระบุว่า “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระบบการบริหารงานยุติธรรมในส่วนเกี่ยวกับงานของอัยการ ให้มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น และเพื่อมิให้อิทธิพลทางการเมืองก้าวก่ายการดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน โดยส่วนรวมยิ่งขึ้น”

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2545 ได้กำหนด ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง มีฐานะเป็นกรม อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ดำเนินคดีแพ่งและให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาลและ หน่วยงานของรัฐและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

ปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นองค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ ในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น และเป็นนิติบุคคล โดยมีอัยการ สูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาและเป็นผู้แทนนิติบุคคล ข้าราชการฝ่ายอัยการสังกัดสำนักงานอัยการ สูงสุด

ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 (พระราชบัญญัติองค์กรอัยการ และพนักงานอัยการ. 2553 : 40)

2. การแบ่งส่วนราชการ

สำนักงานอัยการสูงสุด ได้มีการแบ่งส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวง แบ่งส่วนราชการ สำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติมตามประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการ สูงสุด พ.ศ. 2554 โดยที่เป็นการสมควรให้มีการแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจ และหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุดให้สอดคล้องกับภารกิจขององค์กร อัยการตามรัฐธรรมนูญ เพื่ออำนวยความสะดวกในทางอาญา การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ให้เป็น ไปโดยเที่ยงธรรมและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 คณะกรรมการอัยการจึงออกประกาศ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2554”

ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นส่วนราชการมีหน่วยงานราชการภายใน ดังนี้

(1) หน่วยงานราชการอัยการ

(2) หน่วยงานราชการตุลาการ

ข้อ 4 ให้คณะกรรมการอัยการมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามประกาศนี้

ข้อ 5 ให้อัยการสูงสุดรักษาการ และมีอำนาจออกคำสั่ง หลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามประกาศนี้

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับประกาศนี้ ให้ใช้ประกาศนี้แทน

ข้อ 6 ให้แบ่งหน่วยงานราชการอัยการออกเป็นหน่วยงานราชการภายในของ สำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

(1) สำนักงานกิจการและโครงการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ

พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

- ก) สำนักอำนวยการ
- (2) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ
- ก) สำนักฝึกอบรม
- ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนงานฝึกอบรม
- ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผลการฝึกอบรม
- (3) สำนักงานคณะกรรมการอัยการ
- ก) สำนักอำนวยการ
- ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการ 1 - 2
- ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายวินัย
- (4) สำนักงานต่างประเทศ
- ก) สำนักอำนวยการ
- ข) สำนักวิเทศสัมพันธ์
- ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ 1 - 3
- (5) สำนักงานที่ปรึกษาทนาย
- ก) สำนักอำนวยการ
- ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและहारือ 1 - 4
- (6) สำนักงานนโยบาย ยุทธศาสตร์ และงบประมาณ
- ก) สำนักอำนวยการ
- ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายงบประมาณ
- ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์
- ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารอาคารและที่ดิน
- (7) สำนักงานวิชาการ
- ก) สำนักอำนวยการ
- ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผล
- ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย
- ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา
- จ) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ
- ฉ) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารจัดการความรู้

- (8) สำนักงานคดีกิจการอัยการสูงสุด
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีขออนุญาตฟ้อง 1 - 3
 ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีร้องขอความเป็นธรรม 1 - 2
- (9) สำนักงานคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้า

ระหว่างประเทศ 1 - 3

- (10) สำนักงานคดีพิเศษ
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 1 - 5
- (11) สำนักงานคดีอาสพติด
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาสพติด 1 - 7
- (12) สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 1 - 6
- (13) สำนักงานคดีศาลแขวง
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 1 - 8
- (14) สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร 1 - 7
- (15) สำนักงานคดีอัยการสูงสุด
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด 1 - 6
- (16) สำนักงานคดีอาญา
 ก) สำนักอำนวยการ
 ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา 1 - 12
 ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยการความยุติธรรมชั้นสอบสวน

- (17) สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 1 - 7
- (18) สำนักงานคดีอาญาธนบุรี
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี 1 - 6
- (19) สำนักงานการบังคับคดี
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการบังคับคดี 1 - 4
- (20) สำนักงานการยุติการดำเนินคดีแพ่งและอนุญาโตตุลาการ
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการยุติการดำเนินคดีแพ่ง 1 - 2
  - ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการอนุญาโตตุลาการ
- (21) สำนักงานคดีแพ่ง
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง 1 - 9
- (22) สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ 1 - 4
- (23) สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี 1 - 2
- (24) สำนักงานคดีภาษีอากร
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร 1 - 4
- (25) สำนักงานคดีล้มละลาย
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีล้มละลาย 1 - 3

- (26) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค
  - ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ
  - ง) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ
  - จ) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย 1 - 4
  - ฉ) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย
- (27) สำนักงานคดีปกครอง
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง 1 - 6
- (28) สำนักงานคดีปกครองระยอง
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองระยอง 1 - 2
- (29) สำนักงานคดีปกครองนครราชสีมา
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองนครราชสีมา 1 - 2
- (30) สำนักงานคดีปกครองอุบลราชธานี
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองอุบลราชธานี 1 - 2
- (31) สำนักงานคดีปกครองขอนแก่น
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองขอนแก่น 1 - 2
- (32) สำนักงานคดีปกครองอุดรธานี
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองอุดรธานี 1 - 2
- (33) สำนักงานคดีปกครองเชียงใหม่
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองเชียงใหม่ 1 - 2

- (34) สำนักงานคดีปกครองพิษณุโลก
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองพิษณุโลก 1 - 2
- (35) สำนักงานคดีปกครองนครศรีธรรมราช
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองนครศรีธรรมราช 1 - 2
- (36) สำนักงานคดีปกครองสงขลา
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองสงขลา 1 - 2
- (37) สำนักงานคดีแรงงาน
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน 1 - 2
  - ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงานสาขา
- (38) สำนักงานคดีแรงงานภาค
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงานภาค
  - ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งภาค
- (39) สำนักงานคดีศาลสูง
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง 1 - 3
- (40) สำนักงานคดีศาลสูงภาค
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูงภาค
- (41) สำนักงานอัยการภาค
- ก) สำนักอำนวยการ
  - ข) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาภาค
  - ค) สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายภาค
- (42) สำนักงานอัยการจังหวัด
- ก) สำนักอำนวยการ

(43) สำนักงานอัยการคดีศาลแขวง

ก) สำนักอำนวยการ

(44) สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด

ก) สำนักอำนวยการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ให้ “สำนักอำนวยการ” “สำนักฝึกอบรม” “สำนักวิเทศสัมพันธ์” มีข้าราชการฝ่ายอำนวยการ ประเภทข้าราชการธุรการเป็นผู้บังคับบัญชา (ประกาศคณะกรรมการอำนวยการ. 2554 : 10-14)

สำนักงานอำนวยการจังหวัด มีอำนวยการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ มีอำนาจและหน้าที่

ก) รับผิดชอบการดำ เนินคดีที่ปวงในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอำนวยการ หรือสำนักงานอำนวยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอำนวยการจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งอยู่ในอำนาจ พิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด ศาลจังหวัดสาขา หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในศาล จังหวัดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งว่าด้วยการนั้น

ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้หน่วยงานราชการในสำนักงานอำนวยการจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) สำนักอำนวยการ มีอำนาจและหน้าที่

1) รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบบคดี งานบริหารบุคคล งานเลขานุการ นักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี และงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุ และยานพาหนะของสำนักงานอำนวยการจังหวัด

2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานอำนวยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด มีอำนวยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัว เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ มีอำนาจและหน้าที่

ก) รับผิดชอบการดำ เนินคดีที่ปวงในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอำนวยการ หรือสำนักงานอำนวยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอำนวยการคดีเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนั้น ๆ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชน และครอบครัวในศาลจังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และคำสั่งว่าด้วยการนั้น

ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้หน่วยงานราชการในสำนักงานอำนวยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด มีอำนาจและ หน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) สำนักอำนวยการ มีอำนาจและหน้าที่

- 1) รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบรรณคดี งานบริหารบุคคล งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี และงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ พัสดุและยานพาหนะของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด
- 2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (ประกาศคณะกรรมการอัยการ. 2554 : 47-49)

3. พนักงานอัยการ : ข้าราชการอัยการ

อนุชาติ คงมาลัย (2553 : 1-4) กล่าวว่า ตามกฎหมายว่าด้วยพนักงานอัยการ คือพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 3 ได้ให้คำนิยามคำว่า พนักงานอัยการเอาไว้ ดังนี้

“พนักงานอัยการ หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัตินี้” จะเห็นได้ว่าคำนิยามดังกล่าว ได้กล่าวถึงเพียงว่าพนักงานอัยการคือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานอัยการเท่านั้น แต่ถ้าจะพิจารณาว่าผู้ใดที่จะแต่งตั้งให้เป็นพนักงานอัยการได้ ต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ คือพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ดังนี้

มาตรา 6 ข้าราชการฝ่ายอัยการแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

- (1) ข้าราชการอัยการ ได้แก่ ข้าราชการผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพนักงานอัยการ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ
- (2) ข้าราชการธุรการ ได้แก่ ข้าราชการในสำนักงานอัยการสูงสุดนอกจาก (1) ตำแหน่งพนักงานอัยการนั้น ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2535 มาตรา 19 ดังนี้

- 1) อัยการสูงสุด
- 2) รองอัยการสูงสุด
- 3) ผู้ตรวจการอัยการ
- 4) อธิบดีอัยการ
- 5) อธิบดีอัยการภาค
- 6) รองอธิบดีอัยการ
- 7) รองอธิบดีอัยการภาค
- 8) อัยการพิเศษฝ่าย

- 9) อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
- 10) อัยการผู้เชี่ยวชาญ
- 11) อัยการจังหวัด
- 12) อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
- 13) อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
- 14) รองอัยการจังหวัด
- 15) อัยการประจำกอง
- 16) อัยการจังหวัดผู้ช่วย
- 17) อัยการผู้ช่วย

นอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีตำแหน่งอัยการอาวุโสด้วย ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น ก.อ. จะประกาศกำหนดให้มีตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นนอกจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งโดยจะให้ตำแหน่งใดเทียบเท่าตำแหน่งตามวรรคหนึ่งก็ได้ เมื่อพิจารณาตำแหน่งข้าราชการอัยการประกอบจะสามารถเข้าใจตำแหน่งพนักงานอัยการได้ดียิ่งขึ้น โดยตำแหน่งข้าราชการอัยการได้บัญญัติเอาไว้ ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 32 , 33 และ 34 ดังนี้

มาตรา 32 ตำแหน่งข้าราชการอัยการ มี 8 ชั้น ดังนี้

- 1) อัยการสูงสุดเป็นข้าราชการอัยการชั้น 8
- 2) รองอัยการสูงสุด และผู้ตรวจการอัยการ เป็นข้าราชการอัยการชั้น 7
- 3) อธิบดีอัยการ อธิบดีอัยการภาค รองอธิบดีอัยการ รองอธิบดีอัยการภาค อัยการพิเศษฝ่ายและอัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เป็นข้าราชการอัยการชั้น 6
- 4) อัยการผู้เชี่ยวชาญ เป็นข้าราชการอัยการชั้น 5
- 5) อัยการจังหวัด และอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นข้าราชการอัยการชั้น 4
- 6) อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด และรองอัยการจังหวัด เป็นข้าราชการอัยการชั้น 3
- 7) อัยการประจำกอง และอัยการจังหวัดผู้ช่วย เป็นข้าราชการอัยการชั้น 2
- 8) อัยการผู้ช่วย เป็นข้าราชการอัยการชั้น 1

มาตรา 33 นอกจากตำแหน่งข้าราชการอัยการตามมาตรา 32 ให้มีตำแหน่งอัยการอาวุโสด้วย

มาตรา 34 ข้าราชการอัยการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

- 1) อัยการสูงสุด ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น 8
- 2) รองอัยการสูงสุด และผู้ตรวจการอัยการ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง

ชั้น 7

3) อธิบดีอัยการ อธิบดีอัยการภาค รองอธิบดีอัยการ รองอธิบดีอัยการภาค อัยการพิเศษฝ่ายและอัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น 6 - 7 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในชั้น 6

4) อัยการผู้เชี่ยวชาญ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น 5 - 6 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในชั้น 5

5) อัยการจังหวัด และอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น 4 - 5 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในชั้นต่ำของชั้น 4

6) อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด และรองอัยการจังหวัด ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งชั้น 3 - 4 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในชั้นต่ำของชั้น 3

7) อัยการประจำกอง และอัยการจังหวัดผู้ช่วย ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ชั้น 2 - 3 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในชั้นต่ำของชั้น 2

8) อัยการผู้ช่วย ให้ได้รับเงินเดือนในชั้น 1 โดยให้เริ่มรับเงินเดือนในชั้นต่ำของชั้น 1

9) อัยการอาวุโส ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเท่ากับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเดิมที่ได้รับอยู่ก่อนดำรงตำแหน่งอัยการอาวุโส เว้นแต่ผู้ซึ่งได้รับเงินเดือนชั้นสูงสุดของชั้นอยู่ก่อนแล้ว จึงให้ได้รับเงินเดือนสูงกว่าเงินเดือนเดิมหนึ่งขั้น และให้ปรับเงินเดือนขึ้นปีละหนึ่งขั้นแต่ไม่เกินอัตราเงินเดือนของชั้น 8 และเมื่อปรับเงินเดือนดังกล่าวสูงกว่าชั้นสูงสุดของชั้นเดิมแล้ว ให้ปรับเงินประจำตำแหน่งให้เท่ากับเงินประจำตำแหน่งของชั้นถัดไป ให้ข้าราชการอัยการได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

4. อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

4.1 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 14 บัญญัติอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการเอาไว้ ดังนี้

มาตรา 14 พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ
- 2) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- 3) ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาค ในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ
- 4) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้อง ในเรื่องที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้อง ในเรื่องที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควร พนักงานอัยการจะรับแก้ต่างให้ก็ได้
- 5) ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณีมีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน (3) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐ แต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นกรณีและมิใช่กรณีที่เป็นข้อพิพาทกับรัฐบาลหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างให้ก็ได้
- 6) ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้
- 7) ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วนของ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในกรณีนี้มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ
- 8) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับ ให้เป็นไปตามสัญญา นั้น ในกรณีนี้มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ
- 9) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนดหรือเห็นชอบเพื่อปฏิบัติ ให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี
- 10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา 14 (3) (4) และ (5) พนักงานอัยการจะออกคำสั่งเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาให้ถ้อยคำโดยคู่ความฝ่ายนั้นไม่ยินยอมไม่ได้ พนักงานอัยการตำแหน่งใด มีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้เพียงใด ให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.

4.2 อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

พนักงานอัยการมีอิสระในการสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ซึ่งหลักการนี้ได้บัญญัติรับรองไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

“มาตรา 255 พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ และกฎหมายอื่น พนักงานอัยการมีอิสระในการสั่งคดีและปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรมฯลฯ”

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553

“มาตรา 21 พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศให้เสนอต่ออัยการสูงสุด และอัยการสูงสุดมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด โดยความเห็นชอบของ ก.อ.ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับกรณีที่พนักงานอัยการไม่ยื่นคำร้อง ไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา ถอนฟ้อง ถอนคำร้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาด้วยโดยอนุโลม”

ดุลพินิจของพนักงานอัยการ โดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้รับการคุ้มครอง พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 24 ได้บัญญัติรับรองดุลพินิจของพนักงานอัยการที่ปฏิบัติหน้าที่ไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมเอาไว้ ซึ่งรวมถึงการสั่งไม่ฟ้องคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเอาไว้ ดังนี้

“มาตรา 22 ดุลพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 21 ซึ่งได้แสดงเหตุผลอันสมควรประกอบแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

5. ยุทธศาสตร์สำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุด (2554 : 1 - 15) แผนปฏิบัติราชการสำนักงานอัยการสูงสุด ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

5.1 การเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมาย เพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดนโยบายดังนี้

5.1.1 พัฒนาการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา ทั้งการวินิจฉัยสั่งคดีและการดำเนินคดีชั้นศาลให้มีมาตรฐานความเป็นกลาง เทียบธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นหน่วยงานหลัก

อันเป็นที่พึงสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

5.1.2 พัฒนาการกำกับดูแลการสอบสวน และเพิ่มบทบาทของพนักงานอัยการ ในการสอบสวนคดีอาญา

5.2 การปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน โดยกำหนดนโยบาย ดังนี้

5.2.1 พัฒนาการดำเนินคดีแพ่ง คดีปกครอง และการให้คำปรึกษาหารือกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็วทันต่อเวลา

5.2.2 พัฒนาระบบการบังคับคดี รักษาผลประโยชน์ของรัฐ ให้บังเกิดประสิทธิผล อย่างเป็นรูปธรรม

5.3 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยกำหนด นโยบายดังนี้

5.3.1 ส่งเสริมงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ให้เป็น หลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

5.3.2 การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมและคุ้มครองผู้บริโภค

5.3.3 เพิ่มบทบาทการต่อต้านการค้ามนุษย์ภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศ โดย เน้นการทำงานเชิงรุก

5.4 การพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศระดับสากล โดยกำหนดนโยบายดังนี้

5.4.1 บริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลตามแนวทางการบริหารงานใหม่ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติงาน

5.4.2 รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรก่อนตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อองค์กรอย่างสำคัญ มีระบบประเมินผลที่ชัดเจนทุกระดับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบริหารงาน

5.4.3 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางสังคมตลอดจนประชาสัมพันธ์ภารกิจและผลงานของสำนักงานอัยการสูงสุดให้สังคมรับทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5.4.4 พัฒนาระบบของสำนักงานอัยการสูงสุดในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานอัยการในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์

สำนักงานอัยการสูงสุดได้แบ่งส่วนราชการต่างจังหวัดเพื่อปฏิบัติงานในต่างจังหวัดในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 2 สำนักงาน คือ สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมา

สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2458 โดยมีหลวงประจวบคดีดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคนแรก มีสำนักงานตั้งอยู่ในอาคารศาลากลางจังหวัดหลังเก่าชั้นล่างด้านขวาของอาคาร ตลอดมาจนถึงปี พ.ศ.2539 สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับจัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารสำนักงาน พร้อมบ้านพักข้าราชการอัยการ จำนวน 3 หลัง และสิ่งก่อสร้างประกอบเป็นเงิน 22,863,000 บาท โดยปลูกสร้างในที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน 595 เนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 74.3 ตารางวา เป็นอาคาร 2 ชั้น พื้นที่ 1,368 ลูกบาศก์เมตร เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก ฝากอิฐฉาบปูน พื้นหินขัด บน ล่าง หลังคาทรงไทยมุงกระเบื้องลอนคู่ ก่อสร้างเสร็จ พ.ศ.2540 โดยเปิดทำการ ณ อาคารหลังใหม่ เลขที่ 28/2 ถนนสุรินทร ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 ตลอดมาจนถึงปี 2548 ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ.2548 โดยมาตรา 3 ให้เปิดทำการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2549 นายพงษ์ศักดิ์ วิริยะพานิชย์ ซึ่งดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ในขณะนั้น ทำหน้าที่อัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ควบคู่ไปด้วยจนถึงวันที่ 30 เมษายน 2549 จึงมี นายรมย์ บุญมี มาดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์คนแรก และเปิดทำการตลอดมาในอาคารสำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ ชั้นล่างฝั่งซ้าย ต่อมาปี พ.ศ.2552 สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์

ได้รับงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยพร้อมสิ่งก่อสร้างประกอบ จำนวน 17 ยูนิต เป็นอาคารชุดข้าราชการอัยการ จำนวน 16 ห้อง (อาคาร 4 ชั้น ๆ ละ 4 ห้อง) และบ้านพักอัยการ จังหวัด 1 หลัง โดยปลูกสร้างบริเวณหลังอาคารสำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ งบประมาณ 39,117,600 บาท กำหนดแล้วเสร็จ พ.ศ.2554 (สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์. 2553 : 15-16)

2. ข้อมูลบุคลากร

2.1 บุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2554 ดังนี้
(สำนักงานอัยการภาค 4 : 8-10)

2.1.1 ข้าราชการอัยการ จำนวน 14 คน

2.1.2 ข้าราชการธุรการ นิติกร ลูกจ้างประจำ จำนวน 12 คน

2.1.3 พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 12 คน

2.2 บุคลากรของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

2.2.1 ข้าราชการอัยการ จำนวน 4 คน

2.2.2 ข้าราชการธุรการ นิติกร จำนวน 2 คน

2.2.3 พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 8 คน

3. เขตอำนาจศาล

3.1 สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาในเขตอำนาจศาลจังหวัดกาฬสินธุ์ ยกเว้นคดีที่มีผู้กระทำผิดอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ (ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์)

3.2 สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ดำเนินคดีอาญาในเขตอำนาจศาลคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ การดำเนินคดีอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัว มีข้อแตกต่างจากการดำเนินคดีในศาลจังหวัดหรือศาลแขวงมากมายหลายประการ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะบุคคลที่ต้องขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัวดังนี้

3.2.1 บุคคลที่ต้องขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว คือ

1) เด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ

- เด็ก หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 7 ปี แต่ไม่เกิน 14 ปี

- เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี

2) บุคคลใดที่กระทำความผิดต่อเด็กและเยาวชนตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก

พ.ศ.2546 มาตรา 26, 78 เช่น กระทำทารุณกรรมเด็กส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตน

ไม่สมควร (เที่ยวเตร่กลางคืน แข่งรถแข่ง) ยินยอมให้เด็กเล่นการพนันหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน จำหน่ายหรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก หรืออุยงส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา

ผู้ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีครอบครัวหรือคดีแพ่งในศาลเยาวชนและครอบครัว เช่น

การยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/21

การรับบุตรบุญธรรมถ้าผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าไม่มีบิดามารดา หรือมีแต่บิดามารดาหรือทั้งสองคนไม่สามารถให้ความยินยอมได้ เช่น โยกย้ายไปอยู่ที่อื่นไม่สามารถติดต่อได้ ผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมอาจร้องขอให้พนักงานอัยการร้องต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของบิดา มารดาก็ได้

4. เขตอำนาจการดำเนินคดี

สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดกาฬสินธุ์ รับผิดชอบเขตอำนาจการสอบสวน ดังนี้

- 1) สถานีตำรวจภูธรเมืองกาฬสินธุ์
- 2) สถานีตำรวจภูธรยางตลาด
- 3) สถานีตำรวจภูธรสมเด็จ
- 4) สถานีตำรวจภูธรภูจินารายณ์
- 5) สถานีตำรวจภูธรสหัสขันธ์
- 6) สถานีตำรวจภูธรนามน
- 7) สถานีตำรวจภูธรเขาวง
- 8) สถานีตำรวจภูธรร่องคำ
- 9) สถานีตำรวจภูธรหนองกุงศรี
- 10) สถานีตำรวจภูธรท่าคันโท
- 11) สถานีตำรวจภูธรห้วยเม็ก
- 12) สถานีตำรวจภูธรกรมลาไสย
- 13) สถานีตำรวจภูธรห้วยผึ้ง

- 14) สถานีตำรวจภูธรนาถ
- 15) สถานีตำรวจภูธรสามชัย
- 16) สถานีตำรวจภูธรห้องชัย
- 17) สถานีตำรวจภูธรคอนจาน
- 18) สถานีตำรวจภูธรนาถ
- 19) สถานีตำรวจภูธรโนนสูง
- 20) สถานีตำรวจภูธรแพงบาดาล
- 21) สถานีตำรวจภูธรบ้านหนองเม็ก
- 22) สถานีตำรวจภูธรลำปาว

ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานอัยการในเขตจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานอัยการในเขตจังหวัดมหาสารคาม มี 2 สำนักงาน คือ สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยขอนำเสนอดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมา

สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม เดิมชื่อที่ทำการอัยการจังหวัดมหาสารคาม เริ่มทำการเมื่อ พ.ศ.2495 มีนายสมศักดิ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ ดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคนแรก ตั้งอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม ตลอดมาจนถึงปี พ.ศ. 2537 สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคามได้รับจัดสรรงบประมาณ จำนวน 21,000,000 บาท เพื่อใช้สำหรับก่อสร้างสำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม ในที่ดินราชพัสดุ เนื้อที่ 3 ไร่ 2 งาน 85 ตารางวา ซึ่งเดิมนั้นที่ดินแปลงดังกล่าวใช้สำหรับปลูกสร้างบ้านพักอัยการจังหวัดผู้ช่วย มาเป็นที่ตั้งสำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม และเปิดทำการเมื่อปี พ.ศ.2538 ตลอดมาจนถึงปี พ.ศ.2549 ได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดวันเปิดทำการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2549 โดยเปิดทำการ ณ อาคารสำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม ชั้น 2 ฟังซ้าย เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2549 มีนายสุรศักดิ์ บุญเพิ่ม ดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคามคนแรก และเปิดทำการตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. ข้อมูลบุคลากร

2.1 บุคลากรของสำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2554 ดังนี้

(สำนักงานอัยการภาค 4 : 19-20)

- 2.1.1 ข้าราชการอัยการ จำนวน 15 คน
- 2.1.2 ข้าราชการตุลาการ นิติกร และลูกจ้างประจำ จำนวน 11 คน
- 2.1.3 พนักงานราชการ และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 13 คน
- 2.2 บุคลากรของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้
  - 2.2.1 ข้าราชการอัยการ จำนวน 4 คน
  - 2.2.2 ข้าราชการตุลาการ นิติกร จำนวน 3 คน
  - 2.2.3 พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 6 คน

3. เขตอำนาจศาล

สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาในเขตอำนาจศาลจังหวัดมหาสารคาม ยกเว้นคดีที่มีผู้กระทำผิดอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ (ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม)

สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม ดำเนินคดีอาญาในเขตอำนาจศาลคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม

4. เขตอำนาจการดำเนินคดี

สำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม และสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม รับผิดชอบเขตอำนาจการสอบสวน ดังนี้

- 1) สถานีตำรวจภูธรเมืองมหาสารคาม
- 2) สถานีตำรวจภูธรกันทรวิชัย
- 3) สถานีตำรวจภูธรบรบือ
- 4) สถานีตำรวจภูธรโกสุมพิสัย
- 5) สถานีตำรวจภูธรนาइन
- 6) สถานีตำรวจภูธรนาเชือก
- 7) สถานีตำรวจภูธรเขิงยืน
- 8) สถานีตำรวจภูธรพยัคฆภูมิพิสัย
- 9) สถานีตำรวจภูธรแกดำ
- 10) สถานีตำรวจภูธรยางสีสุราช
- 11) สถานีตำรวจภูธรวาปีปทุม

- 12) สถานีตำรวจภูธรชินชม
- 13) สถานีตำรวจภูธรกุฉีกรัง
- 14) สถานีตำรวจภูธรทุ่งทอง
- 15) สถานีตำรวจภูธรเหล่า
- 16) สถานีตำรวจภูธรปอพาน
- 17) สถานีตำรวจภูธรคอนหว่าน
- 18) สถานีตำรวจภูธรราชบุรีเจริญ
- 19) สถานีตำรวจภูธรหนองซอน
- 20) สถานีตำรวจภูธรเขวาสินรินทร์
- 21) สถานีตำรวจภูธรท่าตูม
- 22) สถานีตำรวจภูธรกำแพง
- 23) สถานีตำรวจภูธรนาข่า
- 24) สถานีตำรวจภูธรนาสีนวล
- 25) สถานีตำรวจภูธรมะค่า

สำนักงานอัยการจังหวัดกาฬสินธุ์ และสำนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม
เป็นสำนักงานอัยการในต่างจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

(ก) รับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ
หรือสำนักงานอัยการสูงสุดภายในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการจังหวัดนั้นๆ ซึ่งอยู่ในอำนาจ
พิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด ศาลจังหวัดสาขา หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในศาล
จังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งว่าด้วยการนั้น

(ข) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
หรือที่ได้รับมอบหมาย

ให้ส่วนราชการในสำนักงานอัยการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) สำนักอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่

1) รับผิดชอบงานธุรการ งานสารบรรณคดี งานบริหารงานบุคคล
งานเลขานุการนักบริหาร งานงบประมาณ งานการเงินและบัญชี และงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่
พัสดุและยานพาหนะของสำนักงานอัยการจังหวัด

2) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
หรือที่ได้รับมอบหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายอำนวยการในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่ปรากฏแพร่หลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

สุนันทา พงศ์ประเสริฐศรี (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง 10 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านปกครอง บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล พบว่าทุกด้านโดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งและเงินเดือนต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

สุระเดช ไ้วศิริ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอ

โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จของงาน และมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 9 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านนโยบาย ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจ ที่มีระดับการศึกษา ระดับชั้น ระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน พบว่า ระดับการศึกษา ระดับชั้น ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการตำรวจให้ข้อเสนอแนะว่า สถานีตำรวจภูธรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ควรจัดประชุมประจำสัปดาห์เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ควรมีการประเมินผลงานของข้าราชการตำรวจตามผลงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส ควรมีกล่องแสดงความคิดเห็นให้ข้าราชการตำรวจเพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบถึงปัญหาในการปฏิบัติงานและความต้องการของข้าราชการตำรวจ ควรมีการกำหนดแผนงานในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ควรจัดให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และควรจัดสวัสดิการอื่นและค่าตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานล่วงเวลาให้เหมาะสมโดยประเมินจากผลงานของข้าราชการตำรวจ

กานต์พิชชา สุริเตอร์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริการส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริการส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบและลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และการปกครองบังคับบัญชา มีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และหน้าที่และผลประโยชน์ เกื้อกูล

ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริการส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ .05 และข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเงินเดือนต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีแรงจูงใจในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ข้อเสนอแนะพบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่สรุปได้ คือ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ควรมีการมอบหมายงานให้ชัดเจนเพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อนร่วมงานควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานมากขึ้นกว่านี้

เอื่อมพร บั้วสรวง (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำและแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ของพนักงานอัยการในสำนักงานอัยการเขต 5” ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรด้านอายุของพนักงานอัยการที่แตกต่างกันทำให้การรับรู้รูปแบบภาวะผู้นำแบบอัตตาธิปไตยแตกต่างกัน โดยภาพรวมจะรับรู้ว่ามีภาวะผู้นำแบบอัตตาธิปไตยสูง นอกจากนี้ตัวแปรด้านอายุที่แตกต่างกันยังทำให้การรับรู้รูปแบบภาวะผู้นำแบบเสรีนิยมแตกต่างกัน โดยจะรับรู้ว่ามีภาวะผู้นำปล่อยให้มีการทำงานอย่างอิสระอยู่ในระดับปานกลาง แต่การรับรู้ว่ามีภาวะผู้นำปล่อยให้ทำงานโดยอิสระเริ่มลดต่ำลงเรื่อยๆและลดลงต่ำที่สุดในพนักงานอัยการที่มีอายุเกิน 66 ปีขึ้นไป

2. ตัวแปรด้านอายุที่แตกต่างกันยังส่งผลต่อแรงงูใจใฝ่อำนาจของพนักงานอัยการด้วย โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีอายุเกิน 66 ปีจะคำนึงถึงเรื่องนี้มากกว่าพนักงานที่มีอายุน้อยกว่าถึงสามเท่า

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกรรับรู้รูปแบบภาวะผู้นำกับแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ เกือบทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด ยกเว้นการรับรู้ภาวะผู้นำแบบเสรีนิยมที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงงูใจใฝ่อำนาจ

ละมุล บุตรา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง “แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับแรงงูใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ระดับแรงงูใจอยู่ในระดับมาก คือแรงงูใจด้านปัจจัยงูใจ คือด้านความสำเร็จของงาน และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ส่วนแรงงูใจที่มีผลจากปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ ด้านวิธีการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านสถานะของอาชีพ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว และด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า และอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านเงินเดือนและผลประโยชน์ที่ถือฤลเปรียบเทียบกับแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานพบว่า แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศระดับการศึกษา และตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีแรงงูใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ข้อเสนอแนะของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เห็นว่าผู้บริหารทุกระดับ ควรให้ความสำคัญและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยการให้เงินเดือนควรให้ความเหมาะสมมากกว่านี้ ตามสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน ควรให้ความสำคัญกับพนักงานให้มากขึ้น สนับสนุนให้พนักงานมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ปรับปรุงการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนให้มีความรวดเร็ว และมีความยุติธรรม ควรมีการจัดสัดส่วนของที่ทำงานให้เหมาะสม สะดวก สบาย ไม่ควรก้าวท้าวในเรื่องส่วนตัวของพนักงาน ปรับปรุงต่อสัญญาจ้างสำหรับพนักงานที่ต้องครบสัญญาเพียง 4 ปี ยังไม่มีความมั่นคงพอ และควรสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงานใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

อ้อมอารี ยี่วาศรี (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ

ปกครอง ที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการปกครอง ที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 ด้าน โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 9 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา รองลงมาคือด้านความสำเร็จของงาน และด้านลักษณะงาน และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่าโดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ .05 และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล

3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีระดับเงินเดือนแตกต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีแรงจูงใจในการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านความก้าวหน้ามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการปกครอง ที่ทำการปกครองอำเภอในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ควรวางคนให้เหมาะสมกับงานตามความถนัดของแต่ละคน ผู้บังคับบัญชาควรเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ควรเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระในการ

ปฏิบัติงาน ควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดของแต่ละคน ควรเปิดให้มีการ
สอบคัดเลือกในระดับสูงขึ้นไปทุกปี ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม
กับงาน ควรจัดสถานที่ทำงานให้กว้างขวางเพียงพอแก่การบริการประชาชน ควรเพิ่มค่าครองชีพ
และอัตราเงินเดือนให้เหมาะสม

กนกพร แสงไกร (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน
ส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีแรงจูงใจ
อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นปัจจัยจูงใจพบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ
มาก จำนวน 4 ด้าน คือด้านความสำเร็จของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับนับถือ
และด้านลักษณะของงาน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความก้าวหน้าใน
ตำแหน่งหน้าที่ จำแนกเป็นปัจจัยจูงใจพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านนโยบาย
และการบริหารและด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน
คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านเงินเดือน
และผลประโยชน์เกื้อกูล เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการ
ปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

วาสนา พัฒนพันธ์ชัย (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของพนักงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์” ผลการวิจัยพบว่าพนักงานสำนักงาน
ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม ปัจจัยจูงใจ และปัจจัย
จูงใจอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยจูงใจที่อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จ
ในการทำงานของบุคคล ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และอยู่ในระดับ
ปานกลาง 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้าใน
ตำแหน่งหน้าที่การงานตามลำดับ ส่วนปัจจัยจูงใจ อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้าน
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพการทำงานและความมั่นคง ด้านผลประโยชน์
ตอบแทน ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านนโยบายและการบริหาร ตามลำดับ
เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และการอบรม/สัมมนา ไม่มีผลต่อแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สมัย พูลเชื้อ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ
อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านลักษณะงาน ด้านนโยบาย ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการปกครองบังคับบัญชา และด้านความสำเร็จของงาน และมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวเนื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่มีระดับชั้นยศและสายงานแตกต่างกัน พบว่า

2.1 ข้าราชการตำรวจ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่มีระดับชั้นยศแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการตำรวจ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่มีสายงานแตกต่างกัน มีแรงจูงใจโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย คือ ผู้บังคับบัญชาควรแบ่งงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ผู้ปฏิบัติ รับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานให้ตรงกับประสบการณ์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาควรมอบนโยบายการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ผู้บังคับบัญชาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสในการสอบเลื่อนระดับชั้นยศ ควรจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม ควรจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานที่ทันสมัยและเพียงพอ ควรเพิ่มเงินเดือนให้มีความเพียงพอต่อการดำรงชีพปัจจุบัน การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนควรเป็นไปอย่างยุติธรรม และข้าราชการตำรวจควรมีการดูแลและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

วิชัย สนิทรัมย์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการตุลาการ สำนักงานอัยการสูงสุดในส่วนกลาง” ผลการวิจัยพบว่า

1. ในภาพรวม ข้าราชการตุลาการสำนักงานอัยการสูงสุดในส่วนกลาง มีระดับแรงจูงใจในการทำงาน ในระดับมาก โดยด้านความพยายามในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจ พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงาน และปัจจัยสุขอนามัยด้านสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีผลมากที่สุดต่อแรงจูงใจในการทำงาน

3. ปัญหาต่อแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ข้าราชการตุลาการได้รับ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในสถานการณ์ปัจจุบัน การมอบหมายงานไม่ตรงกับ

ความรู้ ความสามารถ และตำแหน่งหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและการพิจารณาความดีความชอบไม่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะได้แก่องค์กรควรกำหนดแนวทางในการพิจารณาความดีความชอบให้โปร่งใส ชัดเจน ให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติเข้ามีส่วนร่วม มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นแนวทางเดียวกัน รวมทั้งจัดสวัสดิการเพิ่มเติม เช่น จักรรถรับส่ง ที่พักอาศัย

งานวิจัยต่างประเทศ

บลูมและแบร์รี่ (Bloom and Barry. 1967 ; อ้างถึงใน สมัย พูลเชื้อ. 2553 : 54)

ได้ศึกษาเรื่อง “ได้ทำการศึกษาทฤษฎีของ Herberg โดยสันนิษฐานว่ากลุ่มตัวแปรอิสระ 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปร ปัจจัยเชิงใจและกลุ่มตัวแปรปัจจัยสุขอนามัยเป็นสิ่งที่กำหนดความพึงพอใจในกลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานปฏิบัติการชายชาวนิโกร จำนวน 180 คน ทำงานแผนกพีช ในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา ให้ตอบแทนวัดทัศนคติต่องาน จำนวน 40 ข้อ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบที่สำคัญ สถานการณ์การทำงาน การขึ้นจากภายนอก เงินเดือนความก้าวหน้า การสนับสนุนจากภายนอก ความพึงพอใจในงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบมาเปรียบเทียบกับข้อมูลวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาของ Malinowski พบว่า ปัจจัยสุขอนามัยมีความสำคัญต่อพนักงานปฏิบัติงาน ชาวนิโกร มากกว่าชาวผิวขาว ด้วยเหตุนี้ บลูมและแบร์รี่จึงกล่าวว่าทฤษฎีสองปัจจัยของ Herberg อาจจะเป็นแนวคิดของความพึงพอใจในงานและความไม่พึงพอใจในงานที่ถูกรวบรวมขึ้นมา

อย่างง่าย ๆ ซึ่งเมื่อนำมาศึกษากับพนักงานที่ทำงานอยู่ในระดับล่าง มีประโยชน์น้อยมากเมื่อนำทฤษฎีนี้ไปใช้

คาร์ลสัน (Carlson. 2002 : 455-A) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของครูต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับแรงจูงใจในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกและพฤติกรรมผู้นำแบบกิจสัมพันธ์และมิตรสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และอายุของครูและประสบการณ์ในการทำงานและจำนวนนักเรียนในโรงเรียน
2. รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดของแรงจูงใจภายนอกเต็มรูปแบบคือพฤติกรรมผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์

3. รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดของแรงงูใจภายในเต็มรูปแบบคือพฤติกรรมผู้นำแบบกิจสัมพันธ์

เซอร์ จิโอวานนี (Sergiovanni, 1973 ; อ้างถึงใน ทรายวรรณ พลหาญ, 2543 : 119) ได้ศึกษาเรื่อง “องค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดแรงงูใจและความไม่พึงพอใจในงานของครู” ผลการวิจัย พบว่า การได้รับการยอมรับนับถือ ความสำเร็จของงานและความรับผิดชอบเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การปกครองบังคับบัญชา นโยบายและการบริหาร ความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ครูไม่พึงพอใจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เฟรินลลี (Farinelli, 1995 ; อ้างถึงใน สุระเดช ใจศิริ, 2550 : 58) ได้ศึกษาเรื่อง “การงูใจพนักงาน” โดยสำรวจจากบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ 14 บริษัททั่วประเทศ พบว่า ผู้จัดการบริษัทเหล่านี้งูใจและรักษาพนักงานไว้ด้วยการจ่ายผลตอบแทนอย่างยุติธรรม ส่วนการพัฒนาวิชาชีพด้วยการให้โอกาสในการฝึกอบรมเกี่ยวกับพนักงานทุกคน ชักงูใจให้มีการติดต่อสื่อสารแบบเปิดบ่อยครั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน สร้างความสนับสนุนขึ้นต้นในการทำงาน ให้อำนาจที่เหมาะสมที่สุดและชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของพนักงาน

สมิท (Smith, 2000 : 2808-A) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำและแรงงูใจของครู : ตามการรับรู้ของครู โดยพฤติกรรมผู้นำที่ศึกษาคือ แบบกิจกรรมสัมพันธ์หรือแบบเผด็จการ (Authoritarian) และแบบมิตรสัมพันธ์หรือแบบประชาธิปไตย (Democratic) พบว่า

1.แบบภาวะผู้นำที่มีความเป็นประชาธิปไตยมาก ทำให้ระดับแรงงูใจของครูอยู่ในระดับมาก

2. เพศและประสบการณ์มีผลต่อแรงงูใจและความพึงพอใจของครู

3. เพศและประสบการณ์ทำงานของครูไม่มีผลต่อการรับรู้ต่อแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ความเห็นเพิ่มเติมจากการศึกษาครั้งนี้คือ แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยหลัก ที่มีผลต่อแรงงูใจของครู ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย จะมีทีมงานที่มีระดับแรงงูใจในระดับสูง

จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจในการทำงานข้างต้น พอสรุปได้ว่า การวิจัยเกี่ยวกับแรงงูใจ โดยส่วนใหญ่จะศึกษาตามแนวทฤษฎีของเฮอริชเบอร์ค เนื่องจาก

มีลักษณะที่กว้างและครอบคลุมมากกว่าทฤษฎีอื่น ๆ และผลการวิจัยพบว่า ในการที่จะทำให้นักงานในองค์การปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ได้ผลงานทั้งปริมาณและคุณภาพนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นตัวกระตุ้นหรือผลักดัน และเมื่อนักงานในองค์การได้รับแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองในสิ่งที่ตนต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น และส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียว แต่จะเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยรวมกัน ตามที่ได้มีผู้ศึกษาวิจัยข้างต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ฝ่ายอัยการในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบอร์ก และคณะ คือปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factors) (Herzberg, Barnard and Synderman 1959 : 113-115 ; อ้างถึงใน กนกพร แสงไกร. 2553 : 37-39) ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย